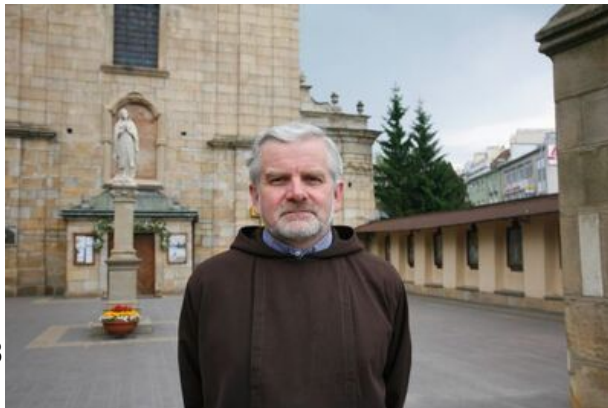

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/konkursy-i-nagrody/nagroda-kustosz-pamieci/2005/24241,O-Jozef-Monko.html>
28.04.2024, 22:41

O. Józef Mońko

Urodził się 28 marca 1952 r. w Lubniu. Do zakonu Braci Mniejszych Kapucynów wstąpił w 1969 r., święcenia kapłańskie otrzymał w 1977 roku. Będąc wikariuszem, a następnie wieloletnim gwardianem krakowskiego klasztoru (1985–1991 oraz 1994–1999), dał się poznać jako płomienny kaznodzieja patriotyczny podczas Mszy św. za Ojczyznę 3 maja, 11 listopada czy 17 września. W najtrudniejszych czasach po wprowadzeniu stanu wojennego udzielał schronienia i wszechstronnej pomocy szykanowanym za postawy patriotyczne działaczom niepodległościowym. Zapewniał miejsce zebrań i niósł wieloraką pomoc wszystkim pokoleniom żołnierskim: legionistom, żołnierzom Polski Niepodległej, Polskiego Państwa Podziemnego (AK, WiN, NOW), a także piłsudczykom młodego pokolenia, działaczom podziemnego NSZZ Solidarność, więźniom łagrów sowieckich (dziś skupionym w Związku Sybiraków), właścicielom ziemskim (zrzeszonym obecnie w Polskim Towarzystwie Ziemiańskim), zdelegalizowanemu Związkowi Polskich Artystów Plastyków i wielu innym. Krzewił wśród młodzieży postawy obywatelskie i patriotyczne, współorganizując niezależne koncerty, wystawy historyczne, wieczory poezji i prozy zakazanej, wykłady dotyczące tzw. białych plam w historii Polski. Działania te miały budzić świadomość historyczną i narodową, podnosić morale społeczeństwa, dawać wiarę, pokazywać drogę ku wolności obywateli i niepodległości Polski.

O. Józef Mońko

Doprowadził do rozkwitu krakowski klasztor kapucynów tak w sensie materialnym,

rozbudowując go i przeprowadzając kompleksową rewaloryzację zabytkowego kościoła i Kaplicy Loretańskiej, jak i niematerialnym, tworząc zeń ośrodek życia patriotyczno-religijnego, służący licznym rzeszom Krakowian, a znany i ceniony nawet przez polską emigrację polityczno-niepodległościową, zogniskowaną m.in. wokół Rządu i Prezydenta RP na Uchodźstwie czy Instytutów Józefa Piłsudskiego w Londynie i Nowym Jorku.

Od 1986 r. współtworzył w krążgankach Kaplicy Loretańskiej panteon monumentów najwybitniejszych żołnierzy i działaczy niepodległościowych. Współorganizował uroczystości patriotyczne związane z odsłonięciem tablic pamiątkowych: marszałka Edwarda Śmigłego-Rydza (1986 r.), marszałka Józefa Piłsudskiego i bł. Alberta Chmielowskiego (1987), bp. Władysława Bandurskiego (1988), gen. Augusta Emila Fieldorfa (1988), o. Kosmy Lenczowskiego – pierwszego kapelana Legionów (1989), gen. Kazimierza Sosnkowskiego (1989), gen. Józefa Olszyny-Wilczyńskiego (1991), gen. Leopolda Okulickiego (1993), Tadeusza Kościuszki (1994), a także pomnika gen. Zygmunta Zielińskiego (1995). Doprowadził do ustawienia nowego, zrekonstruowanego krzyża na mogile Konfederatów Barskich przy kościele (1993). Uroczystości te gromadziły tłumy Krakowian wszystkich pokoleń. Przypominały o polskich bohaterach i uczyły miłości Ojczyzny. Licznie reprezentowane były środowiska żołnierskie, harcerskie, kościelne i polityczne. O. Józef Mońko w czas niewoli potrafił jednoczyć wszystkich wokół spraw niepodległości Polski, a po przełomie 1989 r. – wokół spraw zagospodarowania wolności, której niezmiennym fundamentem jest Bóg, Honor, Ojczyzna.

W 1995 r. zorganizował i przeprowadził jubileusz 300-lecia przybycia kapucynów do Krakowa. Złożyło się na niego sympozjum naukowe, wystawa okolicznościowa, tablica upamiętniająca zasłużonych dla Ojczyzny kapucynów związanych z krakowskim klasztorem, którzy polegli, zostali zamordowani, byli więzieni lub zesłani na Syberię (byli wśród nich kapelani konfederacji barskiej, powstania kościuszkowskiego, listopadowego i styczniowego, kapelani Legionów Polskich, wojny 1918-1920 i 1939-1945, ofiary represji stalinowskich). Jubileusz uświetniła także książka 300 lat Kapucynów w Krakowie, a także starannie wydany przewodnik Kościół i klasztor OO. Kapucynów w Krakowie. Po uroczystościach, które rozpoczęły się w królewskiej katedrze na Wawelu, tłumy krakowian przeszły do kościoła kapucynów. Uczestniczyli w nich m.in. metropolita krakowski ks. kard. Franciszek Macharski, b. prezydent RP na uchodźstwie Ryszard Kaczorowski, wojewoda krakowski Tadeusz Piekarczyk czy prezydent miasta Krakowa Józef Lassota.

O. Józef Mońko, oprócz współpracy ze środowiskami kombatanckimi i niepodległościowymi oraz służenia sprawie pamięci narodowej, poświęcał wiele swych sił dzieciom i młodzieży. Rozumiejąc, jak ważna jest rola edukacji młodego pokolenia w szkołach wolnych od komunistycznego dyktatu i konieczność złamania szkodliwego peerelowskiego monopolu w tej dziedzinie, wspierał początki krakowskiej oświaty niepublicznej, m.in. poprzez pomoc dla działającego od 1988 r. Społecznego Towarzystwa Oświatowego i zapewniając pierwszej niepublicznej szkole w Polsce opiekę duszpasterską oraz pomoc materialną (była to Społeczna Szkoła Podstawowa nr 1 im. Józefa Piłsudskiego, działająca od września 1989 roku na terenie Krakowa).

Od 2000 r. pełni posługę duszpasterską w Skomielnej Czarnej, gdzie także dba o sprawy związane z pamięcią narodową, pozostawiając materialne ślady uczestnictwa parafian w walkach o wolność i niepodległość. W krótkim czasie doprowadził do odsłonięcia w kościele parafialnym tablic ku czci mieszkańców Skomielnej Czarnej i Bogdanówki, poległych i pomordowanych w latach 1914–1918, 1919–1920 i 1939–1945. Tam też założył, przy Towarzystwie Miłośników Skomielnej Czarnej i Bogdanówki, dziecięcą orkiestrę dętą, którą prowadzi do dzisiaj, odnosząc liczne sukcesy i uświetniając m.in. uroczystości patriotyczno-religijne.

Ojciec Józef Mońko od ćwierć wieku służy sprawie niepodległości Polski, wykazując szczególny pietyzm w kwestiach pamięci narodowej. Słowem i czynem dawał i daje przykłady dbałości o prawdę historyczną, pamiętania o korzeniach i tradycjach Polski wolnej i niepodległej. Wierny ponad trzechsetletniej tradycji kapelaństwa rycerskiego, żołnierskiego i powstańczego, zostawia w ludziach, w kamieniu i brązie znaki oraz drogowskazy dla następnych pokoleń, „aby czas nie zatarł i niepamięć”.

Jego działania na polu patriotycznym i społecznym zostały docenione na różne sposoby. W 1989 r. został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi przez Prezydenta RP na Uchodźstwie. W 1995 r. otrzymał złoty Medal „De Schola Bene Merentibus”, w 1997 r. Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa przyznała mu złoty medal „Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej”, w 1998 r. minister edukacji narodowej uhonorował go Medalem Komisji Edukacji Narodowej, a w 1999 r. odznaczono go Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Wreszcie w 2000 r. na uroczystej sesji Rady Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa otrzymał z rąk prezydenta miasta srebrny medal „Cracoviae Merenti”. Jest także członkiem honorowym Towarzystwa im. Józefa Piłsudskiego.